

**การจัดการมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านห้วยไร่
ตำบลธาตุ อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร**
**PARTICIPATORY SOLID WASTE MANAGEMENT OF THE
BANHUAI RAI COMMUNITY IN THAD SUB DISTRICT,
WANONNIWAD DISTRICT, SAKONNAKHON PROVINCE**

อังสุมารินทร์ ไชยราช¹

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองฮาง ตำบลธาตุ อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการมูลฝอยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน บ้านห้วยไร่ ตำบลธาตุ อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research : PAR) ในระดับหมู่บ้านเฉพาะกรณีในหมู่บ้านที่ยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัย โดยการประชาคม เลือกพื้นที่วิจัยโดยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มตัวอย่างที่วิจัย คือ ผู้แทนจากครัวเรือน หรือตัวแทนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ในเขตพื้นที่ของบ้านห้วยไร่ จำนวน 97 หลังคาเรือน เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เชิงปริมาณโดยใช้แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าสูงสุด (Maximum) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) มัธยฐาน (Median) และ แนวทางการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 70.1 อายุเฉลี่ย 48.93 ปี ส่วนใหญ่ศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 80.4 รองลงมา ศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 14.4 ส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครอบครัว ร้อยละ 56.7 รองลงมา เป็นคู่สมรส ร้อยละ 28.9 สมาชิกในครัวเรือนที่อาศัยอยู่จริง ส่วนใหญ่ 3 คน ร้อยละ 26.8 มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 79.4 มีรายได้เฉลี่ย 6845.36 บาท/เดือน ปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้นในบ้านโดยเฉลี่ย 1.98 กก./วัน มูลฝอยที่เกิดขึ้นในครัวเรือน ส่วนใหญ่ มูลฝอยย่อยสลายได้ และมูลฝอยรีไซเคิล ร้อยละ 100.0 ครัวเรือนคัดแยกมูลฝอยก่อนนำไปกำจัด ส่วนใหญ่คัดแยก ร้อยละ 90.7 มูลฝอยที่คัดแยก ได้แก่ มูลฝอยรีไซเคิล ร้อยละ 89.7 รองลงมา มูลฝอยทั่วไป ร้อยละ 86.6 ประชาชนส่วนใหญ่ เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอยจากสื่อ/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร้อยละ 78.4 เป็น เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ร้อยละ 51.31 รองลงมา เจ้าหน้าที่ อบต. ร้อยละ 48.68

ก่อนดำเนินโครงการ อัตราการผลิตมูลฝอย เท่ากับ 0.53 กิโลกรัม/คน/วัน ประมาณมูลฝอยในหมู่บ้าน 288.32 กิโลกรัม/วัน ความหนาแน่นของมูลฝอยเฉลี่ย เท่ากับ 1.18 กิโลกรัม / ลูกบาศก์เมตร องค์ประกอบของมูลฝอย ส่วนใหญ่ คือ มูลฝอยย่อยสลายได้ตามธรรมชาติ (เศษผัก อาหาร) ร้อยละ 18.25 รองลงมา คือ แก้วสีชา ร้อยละ 9.47 และ แก้วใส ร้อยละ 8.73 สัดส่วนมูลฝอยเฉลี่ยโดยรวม 47.21 กิโลกรัม สัดส่วนมูลฝอยเฉลี่ยต่อวัน 9.44 กิโลกรัม ความรู้การจัดการมูลฝอยในครัวเรือนระดับสูง ร้อยละ 94.85 รองลงมา มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยในครัวเรือนระดับปานกลาง ร้อยละ 5.15 ทักษะการจัดการมูลฝอยในครัวเรือนระดับดี ร้อยละ 72.2 รองลงมา มีทัศนคติระดับปานกลาง ร้อยละ 10.3 และมีทัศนคติระดับไม่ดี ร้อยละ 17.5 การจัดการมูลฝอยในครัวเรือนระดับดี ร้อยละ 71.1 รองลงมา มีการจัดการมูลฝอยในครัวเรือนระดับปานกลาง ร้อยละ 28.9 ประชาชน ต้องการความรู้เพิ่มเติม ในเรื่อง การทำน้ำหมักชีวภาพ และ การคัดแยกมูลฝอยในครัวเรือน

หลังดำเนินโครงการ อัตราการผลิตมูลฝอย เท่ากับ 0.42 กิโลกรัม/คน/วัน ประมาณมูลฝอยในหมู่บ้าน 228.48 กิโลกรัม/วัน ความหนาแน่นของมูลฝอยเฉลี่ย เท่ากับ 0.93 กิโลกรัม / ลูกบาศก์เมตร องค์ประกอบของมูลฝอย ส่วนใหญ่ คือ มูลฝอยย่อยสลายได้ตามธรรมชาติ (เศษผัก อาหาร) ร้อยละ 12.24 รองลงมา คือ

พลาสติกกรรม ร้อยละ 2.00 สัดส่วนมูลฝอยเฉลี่ยโดยรวม 17.88 กิโลกรัม สัดส่วนมูลฝอยเฉลี่ยต่อวัน 3.56 กิโลกรัม ความรู้การจัดการมูลฝอยในครัวเรือนระดับสูง ร้อยละ 100.0 ทักษะการจัดการมูลฝอยในครัวเรือน ระดับดี ร้อยละ 100.0 การจัดการมูลฝอยในครัวเรือนระดับดี ร้อยละ 83.5 รองลงมาได้มีการจัดการมูลฝอย ในครัวเรือนระดับปานกลาง ร้อยละ 16.5

คำสำคัญ: มูลฝอย, การจัดการ, การมีส่วนร่วมของชุมชน